

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.42>

УДК 339.9:658.012.2

Б. Ю. Кишакевич,

д. е. н., професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5721-8543>

О. В. Савка,

аспірант,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-6615-1969>

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНЮВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

B. Kyshakevych,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of External Economic and Foreign Affairs, National University “Lviv Polytechnic”

O. Savka,

Postgraduate student, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

METHODOLOGICAL TOOLS FOR EVALUATING AND FORMING A STRATEGY FOR FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES

У статті досліджено теоретико-методологічні засади оцінювання та формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах євроінтеграції. Обґрунтовано актуальність використання комплексного підходу до аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств з урахуванням сучасних викликів глобалізації. Визначено, що традиційні методи оцінювання, засновані переважно на фінансових показниках, не забезпечують повноцінного відображення ефективності діяльності. Доведено необхідність інтеграції кількісних та якісних методів аналізу у єдину методологічну систему. Розглянуто основні підходи до оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності, зокрема показникові, індексні та економіко-математичні методи. Особливу увагу приділено використанню Data Envelopment Analysis для визначення відносної ефективності підприємств. Проаналізовано можливості застосування індексу Малквіста для оцінювання динаміки продуктивності. Визначено роль стохастичного фронтального аналізу у врахуванні випадкових факторів. Обґрунтовано доцільність використання економетричних моделей для аналізу взаємозв'язків між показниками зовнішньоекономічної діяльності. Розкрито значення методів аналізу зовнішнього середовища, зокрема PESTEL, SWOT та моделі п'яти сил Портера. Доведено, що їх застосування забезпечує комплексне врахування факторів макро- та мікросередовища. Охарактеризовано основні методи формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Визначено роль ресурсного підходу у формуванні конкурентних переваг підприємств. Обґрунтовано важливість концепції динамічних здібностей у забезпеченні адаптивності стратегій. Запропоновано інтегровану трирівневу модель методологічного інструментарію, що включає аналітичний, оціночний та стратегічний блоки. Отримані результати можуть бути використані підприємствами для формування ефективних стратегій зовнішньоекономічної діяльності в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

The article examines the theoretical and methodological foundations of evaluating and forming a strategy for foreign economic activity of enterprises under European integration conditions. The relevance of applying a comprehensive approach to the analysis of foreign economic activity in the context of globalization challenges is substantiated. It is determined that traditional evaluation methods based mainly on financial indicators do not provide a complete assessment of performance efficiency. The necessity of integrating quantitative and qualitative analytical tools into a unified methodological framework is justified. The main approaches to evaluating foreign economic activity efficiency, including indicator-based, index, and economic-mathematical methods, are analyzed. Particular attention is paid to the application of Data Envelopment Analysis for measuring relative efficiency. The potential of the Malmquist productivity index for assessing dynamic changes in productivity is highlighted. The role of Stochastic Frontier Analysis in accounting for random disturbances is defined. The importance of econometric models for identifying relationships between foreign economic activity indicators and macroeconomic factors is emphasized. The significance of external environment analysis methods, including PESTEL, SWOT, and Porter's five forces model, is revealed. It is shown that these tools ensure a comprehensive assessment of environmental factors influencing enterprise activity. The key methods for forming foreign economic activity strategies are characterized. The role of the resource-based view in ensuring competitive advantages is substantiated. An integrated three-level methodological framework consisting of analytical, evaluation, and strategic blocks is proposed. The results demonstrate that the proposed approach enhances the validity of managerial decision-making and improves enterprise competitiveness in international markets.

Ключові слова. зовнішньоекономічна діяльність, стратегія підприємства, ефективність, методологічний інструментарій, DEA, індекс Малмквіста, стратегічний аналіз.

Keywords. foreign economic activity, enterprise strategy, efficiency, methodological tools, DEA, Malmquist index, strategic analysis.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Формування ефективної стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств є одним із ключових чинників забезпечення їх конкурентоспроможності в умовах глобалізації. Сучасні підприємства функціонують у середовищі високої динамічності міжнародних ринків, що супроводжується зростанням невизначеності та ризиків. Євроінтеграційні процеси створюють нові можливості для розширення зовнішньоекономічної діяльності, водночас підвищуючи вимоги до ефективності управління. У таких умовах особливого значення набуває формування науково обґрунтованих стратегій ЗЕД. Водночас традиційні підходи до оцінювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств є недостатніми для забезпечення комплексного аналізу. Вони здебільшого базуються на системі фінансових показників і не враховують ефективність використання ресурсів. Це обмежує можливості прийняття обґрунтованих стратегічних рішень. Сучасні виклики потребують використання інтегрованих методологічних підходів. Зокрема, важливим є поєднання економіко-математичних моделей, статистичних методів та інструментів стратегічного аналізу. Проблема полягає у відсутності єдиного узгодженого методологічного інструментарію. Існуючі дослідження часто розглядають оцінювання ефективності та формування стратегії як окремі процеси. Це призводить до фрагментарності підходів та зниження якості управлінських рішень. Водночас підприємства потребують інструментів, що забезпечують взаємозв'язок між оцінюванням і стратегічним плануванням. Особливо актуальною ця проблема є для підприємств України в умовах євроінтеграції. Адаптація до вимог ринку ЄС вимагає підвищення ефективності та інноваційності діяльності. Крім того, зростає роль цифровізації та використання великих даних у процесі управління. Недостатня інтеграція цифрових інструментів обмежує можливості оперативного аналізу. Важливим аспектом є також необхідність врахування ризиків зовнішньоекономічної діяльності. Нестабільність глобальних ринків

та валютні коливання підвищують значущість ризик-орієнтованого підходу. У цьому контексті виникає потреба у розробленні комплексного методологічного інструментарію оцінювання та формування стратегії ЗЕД підприємств. Вирішення цієї проблеми має важливе наукове та практичне значення, оскільки сприятиме підвищенню ефективності функціонування підприємств та їх інтеграції у міжнародний економічний простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам аналізу методології оцінювання та формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств присвячено чимало публікацій, серед яких слід виокремити роботи Бойко В., Зарічний М. [1], Боковець В., Шварц І., Давидюк Л. [2], Гвініашвілі Т., Білик В., Стахів О., Веснін С. [3], Кишакевич Б. Ю. [4; 5], Крупський А. [6], Куліш Д. [7], Стамбульська Х., Передало Х. [8] та інших. Сучасні наукові публікації переважно зосереджені на дослідженні окремих аспектів зовнішньоекономічної діяльності підприємств, зокрема аналізі факторів конкурентоспроможності, оцінюванні ризиків ЗЕД та впливі цифровізації на міжнародну діяльність бізнесу. Водночас у науковому дискурсі недостатньо уваги приділяється комплексному методологічному забезпеченню, яке б поєднувало інструменти кількісного оцінювання ефективності ЗЕД із механізмами формування стратегічних рішень у довгостроковій перспективі. Особливо актуальним є розроблення інтегрованого методологічного інструментарію, здатного враховувати багатфакторність зовнішнього середовища, нелінійність економічних процесів та специфіку євроінтеграційних трансформацій.

Метою статті є обґрунтування та розроблення комплексного методологічного інструментарію оцінювання ефективності та формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах євроінтеграції на основі інтеграції кількісних і якісних методів аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологічні підходи до оцінювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств формуються на перетині теорій міжнародної торгівлі, стратегічного менеджменту та

економіко-математичного моделювання. Оцінювання ЗЕД є багатовимірним процесом, що передбачає врахування фінансових, виробничих, ринкових та інституційних аспектів діяльності. Традиційні підходи базуються на використанні системи фінансових показників, зокрема обсягів експорту, імпорту, рентабельності експортних операцій та валютної виручки. Такі показники дозволяють здійснити базову оцінку результативності ЗЕД, однак не враховують ефективність використання ресурсів. У зв'язку з цим широкого поширення набули підходи, орієнтовані на вимірювання ефективності. Одним із таких підходів є Data Envelopment Analysis, який дозволяє оцінювати відносну ефективність підприємств у межах вибірки.

Застосування DEA забезпечує можливість врахування множинних входів і виходів без необхідності апріорного визначення функціональної форми виробництва. Важливою перевагою DEA є можливість ідентифікації неефективних підприємств та визначення напрямів підвищення їх ефективності через аналіз резервів (slacks). Окрім статичної оцінки ефективності, актуальним є аналіз її динаміки. Для цього використовується індекс Малмквіста, який дозволяє розкласти зміну продуктивності на компоненти технічної ефективності та технологічного прогресу. Такий підхід є особливо цінним у контексті оцінювання довгострокових тенденцій розвитку ЗЕД. Поряд із не параметричними методами застосовуються параметричні підходи, зокрема Stochastic Frontier Analysis. SFA дозволяє враховувати випадкові збурення та статистичні похибки, що підвищує надійність оцінок.

Економетричні методи також відіграють важливу роль у дослідженні ЗЕД. Зокрема, моделі панельних даних дозволяють враховувати індивідуальні ефекти підприємств та часову динаміку. Векторні моделі корекції помилок дають змогу досліджувати довгострокові та короткострокові взаємозв'язки між показниками ЗЕД та макроекономічними факторами. Окрім кількісних підходів, важливе значення мають якісні методи аналізу. SWOT-аналіз дозволяє ідентифікувати сильні та слабкі

сторони підприємства у сфері ЗЕД, а також можливості та загрози зовнішнього середовища. PESTEL-аналіз спрямований на оцінювання впливу політичних, економічних, соціальних, технологічних, екологічних та правових факторів. Застосування конкурентного аналізу за моделлю Портера дозволяє визначити позицію підприємства на міжнародних ринках. Сучасні методологічні підходи передбачають інтеграцію кількісних і якісних інструментів. Така інтеграція забезпечує більш повне розуміння ефективності ЗЕД. Важливим напрямом є формування інтегральних показників, які агрегують різні аспекти діяльності. Це дозволяє здійснювати порівняльний аналіз підприємств та визначати їх стратегічні позиції [2].

Оцінювання ЗЕД також повинно враховувати ризики, пов'язані з валютними коливаннями, зміною торговельної політики та нестабільністю ринків. У цьому контексті доцільним є використання моделей оцінювання ризиків. Зокрема, можуть застосовуватися методи сценарного аналізу та стрес-тестування. Значну роль відіграє цифровізація процесів оцінювання. Використання великих даних та аналітичних платформ дозволяє підвищити точність і оперативність аналізу. Водночас постає необхідність у розробленні комплексного методологічного інструментарію. Такий інструментарій має забезпечувати взаємозв'язок між оцінюванням ефективності та формуванням стратегії ЗЕД. Отже, сучасні методологічні підходи до оцінювання ЗЕД підприємств характеризуються комплексністю, міждисциплінарністю та орієнтацією на прийняття стратегічних рішень.

Методи оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств охоплюють широкий спектр кількісних і якісних інструментів аналізу. Найпростішими є показникові методи, що базуються на аналізі обсягів експорту, імпорту, сальдо зовнішньоторговельного балансу та валютної виручки. Вони дозволяють оцінити результативність ЗЕД, проте не відображають ефективність використання ресурсів. Для глибшого аналізу застосовуються відносні показники, зокрема рентабельність експорту, експортна квота та коефіцієнт покриття імпорту експортом. Значного

поширення набули методи багатфакторного аналізу, які враховують взаємозв'язки між різними економічними показниками. Одним із ключових підходів є Data Envelopment Analysis, що дозволяє оцінювати технічну ефективність підприємств за множиною входів і виходів. DEA забезпечує можливість визначення еталонних підприємств та виявлення резервів підвищення ефективності. Для аналізу динаміки ефективності використовується індекс Малмквіста, який відображає зміни продуктивності у часі. Він дозволяє розділити загальні зміни на ефект технічної ефективності та технологічного прогресу. Параметричним аналогом є метод стохастичної граничної функції, що враховує випадкові впливи та статистичні похибки [4].

У сучасних умовах важливим є аналіз ризиків зовнішнього середовища. До них належать політичні, валютні, логістичні та інституційні ризики. Для їх оцінювання застосовуються методи сценарного аналізу та стрес-тестування. Окрім того, використовуються експертні методи, що базуються на оцінках фахівців. Вони є корисними у випадках недостатності кількісних даних. Аналіз зовнішнього середовища також включає моніторинг змін у законодавстві та торговельній політиці. Важливим аспектом є оцінка рівня цифровізації та технологічного розвитку ринків. У цьому контексті застосовуються інструменти аналізу великих даних. Сучасні підходи передбачають інтеграцію різних методів аналізу зовнішнього середовища. Це дозволяє отримати комплексну картину факторів впливу. Таким чином, використання сукупності методів забезпечує обґрунтованість стратегічних рішень у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємств. У таблиці 1 зібрано основні методи аналізу зовнішнього середовища у формуванні стратегії ЗЕД підприємств.

Таблиця 1. Методи аналізу зовнішнього середовища у формуванні стратегії ЗЕД підприємств

Метод	Сутність методу	Основні елементи аналізу	Переваги	Обмеження	Застосування у ЗЕД
PESTEL-аналіз	Аналіз макросередовища	Політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні, правові фактори	Системність, комплексність	Не дає кількісної оцінки	Оцінка зовнішніх умов виходу на ринок
SWOT-аналіз	Поєднання внутрішніх і зовнішніх факторів	Сильні/слабкі сторони, можливості, загрози	Простота, універсальність	Суб'єктивність оцінок	Формування стратегічних альтернатив
Модель 5 сил Портера	Аналіз конкурентного середовища	Конкуренти, постачальники, покупці, замітники, нові гравці	Глибокий конкурентний аналіз	Обмежена динамічність	Вибір ринку та конкурентної стратегії
Галузевий аналіз	Дослідження структури ринку	Попит, пропозиція, бар'єри входу, концентрація	Визначення привабливості ринку	Потребує великого обсягу даних	Оцінка доцільності виходу на ринок
Сценарний аналіз	Прогнозування альтернативних сценаріїв	Оптимістичний, песимістичний, базовий сценарії	Врахування невизначеності	Складність побудови	Оцінка ризиків ЗЕД
Експертні методи	Оцінка на основі думки експертів	Анкетування, Delphi-метод	Гнучкість, швидкість	Суб'єктивність	Оцінка нових або нестабільних ринків
Аналіз ризиків	Ідентифікація та оцінка загроз	Політичні, валютні, логістичні ризики	Підвищення стійкості рішень	Потребує даних	Управління ризиками ЗЕД
Big Data аналіз	Використання великих масивів даних	Поведінка ринку, тренди, цифрові сигнали	Висока точність і швидкість	Потребує технологій	Аналіз міжнародних ринків у реальному часі

* Джерело: побудовано автором

Методи формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств охоплюють сукупність підходів, спрямованих на обґрунтування довгострокових напрямів розвитку на міжнародних ринках. Одним із базових

є метод стратегічного аналізу, що передбачає оцінювання внутрішніх ресурсів і зовнішніх умов функціонування підприємства. Широко застосовується SWOT-аналіз, який дозволяє поєднати результати внутрішнього та зовнішнього аналізу для визначення стратегічних альтернатив. Метод PESTEL забезпечує врахування макроекономічних факторів, що впливають на вибір стратегії ЗЕД [5].

Для аналізу конкурентного середовища використовується модель п'яти сил Портера, яка допомагає визначити конкурентну позицію підприємства. Важливе значення має ресурсний підхід, відповідно до якого стратегія формується на основі унікальних ресурсів і компетенцій підприємства. Концепція динамічних здібностей дозволяє враховувати здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Методи портфельного аналізу, зокрема матриці BCG та GE/McKinsey, застосовуються для визначення пріоритетних напрямів розвитку. Сценарний підхід передбачає розроблення альтернативних варіантів стратегій залежно від можливих змін у зовнішньому середовищі. Це особливо актуально в умовах високої невизначеності міжнародних ринків. Методи багатокритеріального аналізу дозволяють оцінити різні стратегічні альтернативи за сукупністю критеріїв. Вони забезпечують більш обґрунтований вибір стратегії.

Економіко-математичне моделювання відіграє важливу роль у формуванні стратегічних рішень. Зокрема, можуть використовуватися оптимізаційні моделі та моделі прогнозування. Інтеграція результатів DEA-аналізу дозволяє врахувати рівень ефективності підприємства при формуванні стратегії. Важливим інструментом є стратегічне планування, що включає постановку цілей, визначення ресурсів і розроблення плану дій. Методи бенчмаркінгу дозволяють орієнтуватися на кращі практики у сфері ЗЕД. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства. У сучасних умовах значну роль відіграє цифрове стратегування, яке базується на використанні аналітичних платформ і великих даних. Методи управління

ризиками інтегруються у процес формування стратегії для забезпечення її стійкості. Важливим етапом є оцінка ефективності обраної стратегії та її коригування. Таким чином, використання комплексного підходу до формування стратегії забезпечує підвищення результативності зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Resource-based view є одним із ключових теоретичних підходів у стратегічному менеджменті, що пояснює формування конкурентних переваг підприємства. Відповідно до цього підходу, основним джерелом довгострокового успіху є внутрішні ресурси та компетенції підприємства. На відміну від підходів, орієнтованих на зовнішнє середовище, RBV фокусується на унікальності внутрішнього потенціалу. Ресурси підприємства можуть бути матеріальними, нематеріальними та організаційними. До матеріальних належать виробничі потужності, фінансові ресурси та інфраструктура. Нематеріальні ресурси включають бренд, репутацію, технології та інтелектуальний капітал. Організаційні ресурси охоплюють управлінські процеси, корпоративну культуру та системи прийняття рішень. Важливим елементом RBV є концепція VRIO, яка визначає критерії цінності, рідкісності, імітованості та організованості ресурсів. Лише ті ресурси, які відповідають цим критеріям, можуть забезпечити стійку конкурентну перевагу [6]. У контексті зовнішньоекономічної діяльності підприємств RBV дозволяє обґрунтувати вибір міжнародних стратегій. Наприклад, підприємства з високим рівнем технологічних ресурсів можуть реалізовувати інноваційно-орієнтовані експортні стратегії.

Важливим етапом розвитку сучасних досліджень є інтеграція розглянутих підходів у єдину методологічну систему, що забезпечує взаємозв'язок між оцінюванням ефективності та формуванням стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Такий підхід передбачає побудову узгодженого інструментарію, в якому результати кількісного аналізу виступають основою для прийняття стратегічних рішень, а якісні методи забезпечують їх інтерпретацію та адаптацію до умов зовнішнього

середовища. У цьому контексті доцільно розглядати процес формування стратегії ЗЕД як багаторівневу систему, що включає аналітичний, оціночний та стратегічний блоки.

Аналітичний блок передбачає комплексне дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Він включає застосування PESTEL-аналізу, SWOT-аналізу, конкурентного аналізу та галузевих досліджень, що дозволяє сформувати цілісне уявлення про умови функціонування підприємства на міжнародних ринках. Важливою складовою цього блоку є використання сучасних інформаційно-аналітичних систем та баз даних, що забезпечують доступ до актуальної статистичної інформації та дозволяють здійснювати моніторинг змін у реальному часі [7].

Оціночний блок орієнтований на визначення рівня ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Він базується на використанні як традиційних показникових методів, так і сучасних економіко-математичних підходів. Зокрема, застосування DEA дозволяє оцінити відносну ефективність підприємств та визначити резерви її підвищення, тоді як індекс Малмквіста забезпечує аналіз динаміки продуктивності. Параметричні методи, зокрема SFA, доповнюють оцінювання за рахунок врахування випадкових впливів. Економетричні моделі дозволяють ідентифікувати ключові детермінанти ефективності та оцінити їх вплив у довгостроковій і короткостроковій перспективі.

Стратегічний блок передбачає безпосереднє формування та обґрунтування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Він базується на результатах попередніх етапів і включає вибір стратегічних альтернатив, визначення пріоритетних ринків, формування конкурентних переваг та розроблення механізмів реалізації стратегії. У цьому контексті важливу роль відіграють ресурсний підхід і концепція динамічних здібностей, які забезпечують узгодженість стратегії з внутрішнім потенціалом підприємства.

Інтеграція зазначених блоків дозволяє сформувати цілісну модель методологічного інструментарію, яка забезпечує логічний перехід від оцінювання до стратегічного управління. Такий підхід підвищує обґрунтованість прийняття рішень та сприяє формуванню адаптивних стратегій у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Особливого значення це набуває в умовах євроінтеграції, коли підприємства функціонують у середовищі підвищеної конкуренції, регуляторних змін та високої динаміки ринків.

Запропонований методологічний інструментарій також передбачає зворотний зв'язок між етапами, що забезпечує можливість коригування стратегії на основі результатів її реалізації. Це відповідає принципам адаптивного стратегічного управління, згідно з якими стратегія розглядається як динамічний процес, що постійно уточнюється під впливом змін зовнішнього середовища. Використання цифрових технологій та аналітичних платформ дозволяє підвищити швидкість обробки інформації та якість прийняття рішень.

Таким чином, формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств доцільно здійснювати на основі інтегрованого методологічного підходу, який поєднує інструменти оцінювання ефективності, аналізу середовища та стратегічного планування. Це забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємств, їх адаптивність до змін міжнародного середовища та ефективність функціонування на зовнішніх ринках [8].

Отримані результати дослідження підтверджують, що сучасні підходи до оцінювання та формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств еволюціонують у напрямі інтеграції кількісних і якісних інструментів аналізу. На відміну від традиційних підходів, що базуються переважно на системі фінансових показників, запропонований методологічний інструментарій забезпечує більш глибоке розуміння ефективності ЗЕД через поєднання не параметричних (DEA, індекс Малмквіста) та параметричних (SFA) методів із економетричним аналізом.

Це дозволяє не лише оцінити поточний рівень ефективності, але й ідентифікувати її детермінанти та динаміку в умовах змінного зовнішнього середовища.

Разом із тим, результати дослідження підкреслюють важливість врахування факторів невизначеності та ризику. Використання сценарного аналізу, методів оцінювання ризиків та економетричних моделей дозволяє підвищити стійкість стратегічних рішень. Це є особливо актуальним в умовах нестабільності глобальних ринків, валютних коливань та змін у торговельній політиці.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості застосування запропонованого методологічного інструментарію підприємствами для формування ефективних стратегій зовнішньоекономічної діяльності. Інтеграція результатів оцінювання ефективності з процесом стратегічного планування сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств та їх адаптивності до змін зовнішнього середовища.

Водночас слід зазначити, що запропонований підхід має певні обмеження, пов'язані з доступністю статистичних даних, складністю побудови економетричних моделей та необхідністю використання значного обсягу інформації. Крім того, застосування деяких методів, зокрема DEA та SFA, потребує ретельного вибору змінних та коректної інтерпретації результатів.

Таким чином, результати дослідження підтверджують доцільність використання інтегрованого методологічного підходу до оцінювання та формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на емпіричну апробацію запропонованої моделі на даних підприємств різних галузей, а також на розширення інструментарію за рахунок використання цифрових технологій та методів аналізу великих даних.

Висновки. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано теоретико-методологічні засади оцінювання та формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств потребує використання комплексного методологічного інструментарію. Сучасні підходи до оцінювання ЗЕД орієнтуються на поєднання кількісних і якісних методів аналізу. Традиційні показникові методи не забезпечують повного уявлення про ефективність діяльності підприємств. Застосування DEA, індексу Малмквіста та SFA дозволяє оцінювати ефективність використання ресурсів і її динаміку. Економетричні моделі створюють можливість аналізу взаємозв'язків між показниками ЗЕД і макроекономічними факторами. Інтеграція методів оцінювання з інструментами стратегічного аналізу підвищує обґрунтованість управлінських рішень. Аналіз зовнішнього середовища відіграє ключову роль у формуванні стратегії підприємства. Використання SWOT, PESTEL і конкурентного аналізу сприяє врахуванню впливу зовнішніх факторів. Ресурсний підхід забезпечує узгодженість стратегії з внутрішнім потенціалом підприємства. Комплексне використання зазначених підходів підвищує ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Література

1. Бойко В. В., Зарічний М. Я. Інструменти підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-39>.
2. Боковець В. В., Шварц І. В., Давидюк Л. П. Ризики зовнішньоекономічної діяльності: аналітичні та статистичні методи оцінювання. Здобутки економіки: перспективи та інновації. 2025. № 25. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18160694>.
3. Гвініашвілі Т., Білик В., Стахів О., Веснін С. Формування елементів маркетингового стратегування зовнішньоекономічної діяльності

вітчизняних підприємств. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. № 2. С. 340–345. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-47>.

4. Кишакевич Б. Ю., Демедюк Б. Т., Сисюк В. І. Цифровізація малого та середнього бізнесу: виклики та перспективи. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.2.82>.

5. Кишакевич Б. Ю., Юзв'як О. А. Моделювання економічного капіталу банку для кредитного та ринкового ризиків. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2015. № 3, Т. 1. С. 124–127.

6. Крупський А. Формування системи підвищення конкурентоздатності у ЗЕД підприємства. Економіка та суспільство. 2025. № 82. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-3>.

7. Куліш Д. Дослідження експортного потенціалу підприємства в процесі формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності. *Economic Synergy*. 2023. № 4. С. 218–231. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-4-15>.

8. Стамбульська Х., Передало Х. Теоретичні аспекти функціональної діагностики зовнішньоекономічної діяльності. Економіка та суспільство. 2023. № 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-14>.

References

1. Boiko, V.V. and Zarichnyi, M.Y. (2023), “Tools for enhancing enterprise competitiveness under martial law”, *Economy and Society*, vol. 54. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-39>

2. Bokovets, V.V., Shvarts, I.V. and Davydiuk, L.P. (2025), “Risks of foreign economic activity: analytical and statistical evaluation methods”, *Achievements of Economics: Prospects and Innovations*, vol. 25. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18160694>

3. Hviniashvili, T., Bilyk, V., Stakhiv, O. and Vesnin, S. (2024), “Formation of marketing strategizing elements of foreign economic activity of domestic enterprises”, *Modeling the Development of the Economic Systems*, vol. 2, pp. 340–345. <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-47>

4. Kyshakevych, B.Y., Demediuk, B.T. and Sysiuk, V.I. (2024), “Digitalization of small and medium-sized businesses: challenges and prospects”, *Investments: Practice and Experience*, vol. 2. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.2.82>
5. Kyshakevych, B.Y. and Yuzviak, O.A. (2015), “Modelling the economic capital of a bank for credit and market risks”, *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, vol. 3, no. 1, pp. 124–127
6. Krupskyi, A. (2025), “Formation of a system for increasing competitiveness in foreign economic activity of an enterprise”, *Economy and Society*, vol. 82. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-3>
7. Kulish, D. (2023), “Research of enterprise export potential in the process of forming a foreign economic activity strategy”, *Economic Synergy*, vol. 4, pp. 218–231. <https://doi.org/10.53920/ES-2023-4-15>
8. Stambulska, Kh. and Peredalo, Kh. (2023), “Theoretical aspects of functional diagnostics of foreign economic activity”, *Economy and Society*, vol. 57. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-14>

Отримано редакцією журналу / Received: 02. 04.26

Прорецензовано / Revised: 13.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26